

Астана қаласының
мәдени мұрасы

Культурное наследие города Астаны

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ЖУРНАЛ
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2311-8199

№6/2014
шілде/июль

Рухы биік халықтың іргесі берік!

Н.Назарбаев

ҚР Ұлттық музейдің ресми ашылуында
Елбасы Түркістаннан арнайы
өкелінген қыш кітапқа осы тілекті жазды.

● ДҮНИЕДЕ ТӘУЕЛСІЗ ҚАЗАҚ ЕЛІ БАР ● ӘЛЕМДЕ ЕГЕМЕН ҚАЗАҚСТАН БАР ●

● ОНЫҢ КӨП ҰЛТТЫ, ТАТУ, ЫНТЫМАҚШЫЛ ХАЛҚЫ БАР ●

Н.Назарбаев

Құрылтайшы: «Атамекен» Қазақстан Картасы»
этно-мемориалдық кешені» МКҚК
ИКОМ Халықаралық Мұражайлар Одағы Ұлттық
комитетінің президенті Ү. Д. Мұңалбаева

Редакция алқасы:

Б. Б. Мажагулов	Астана қаласы Мәдениет басқармасының басшысы
Ә. У. Тарази	Қазақстанның халық жазушысы, Мемлекеттік сыйлығының лауреаты
А. К. Кекілбаев	Абай атындағы мемлекеттік сыйлығының лауреаты
Н. Т. Айт	С. Сейфуллин атындағы тарихи-өлкетану мұражайының директоры
А. Р. Умиршина	Астана қаласы Тәуелсіздік сарайының директоры
Б. Г. Аяған	Астана қаласы тарих институтының директоры
А. Ш. Нұразхан	Алтын және бағалы металдары мемлекеттік мұражайының директоры
Ә. Е. Өтегенова	ЮНЕСКО және ИСЕКО істері жөніндегі бас-хатшысы
Б. Ж. Жүнісбеков	Саяси қуғын-сүргін және тоталитаризм құрбандарының «АЛЖИР» мемориалды-мұражай кешенінің директоры
Н. В. Шиврина	Астана қаласы қазіргі заман мұражайының директоры
Б. К. Оразымбетова	ҚР Мәдени қайраткері, экскурсиялық бюроның ғылыми-әдістемелік жөніндегі басшысы

Выходные данные журнала

Республиканский научно-познавательный журнал
«Астана қаласының мәдени мұрасы» - «Культурное наследие
города Астаны» № 6/2014 г.
Издается с марта 2014 года
Периодичность – один раз в месяц
Журнал выпускается при содействии Министерства культуры и
информации РК, Управления культуры
акимата города Астаны.
Учредитель и издатель ГККП «Этно-мемориальный комплекс
«Карта Казахстана «Атамекен» акимата города Астаны

Почтовый адрес редакции: 010000, Астана,
Кургальджинское шоссе, 2/1
тел.: +7 (7172) 24-31-72
www.atamekenmap.kz, e-mail: atameken2011@mail.ru

Формат 18,5x28,7
Бумага мелованная двусторонняя, плотность на 130 г/м²
Обложка формата А4 плотность 250 г/м²
Заказ № 6

Журнал зарегистрирован в Министерстве культуры и
информации Республики Казахстан.
Регистрационное свидетельство № 14225-Ж от 4 марта 2014 г.
Мнение авторов материалов может не совпадать с позицией
редакции. За точность публикуемых сведений
и цитат ответственность несут авторы материалов. Редакция
оставляет за собой право редактировать материалы.
Редакция не рецензирует и не возвращает рукописи.
Журнал отпечатан в собственной типографии.
Тираж 1000 экз.

АСТАНА ҚАЛАСЫНЫҢ МӘДЕНИ МҰРАСЫ КУЛЬТУРНОЕ НАСЛЕДИЕ ГОРОДА АСТАНЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТАНЫМДЫҚ ЖУРНАЛЫ

МАЗМҰНЫ/СОДЕРЖАНИЕ

4	Елбасының жасампаз жолы немесе Тәуелсіз Қазақстанның тұңғыш президенті
8	Ұлттық музей ұлт – мұраты
11	Бас редактор бағаны
12	ЮНЕСКО идеясы
14	Идеалы ЮНЕСКО как вечная ценность
16	Мәңгілік ел жолында
19	Мемлекеттік туды көтеру
20	«Астана Опера» - мечты сбываются
22	Әлем – сұлулықтың жаршысы
24	Үйеңкінің түбінен, үйіріп алған қобызым
26	Ұлттың генетикалық коды
28	Мәдени саясат тұжырымдамасы
29	Әзірет Сұлтан мешіті
30	Ақ боз ат – менің тұлпарым
32	Мегазвезда – в «Астане опера»
33	Бағыс Еуропа мен Америкада мұражай педагогикасының ғылым ретінде қалыптасу тарихы
36	История становления музейной педагогики как науки в западной Европе и Америке
38	«Әрэкспонатқа бір күнді арнап, халықты тартуға болады»
40	Абайдың қара сөзі
41	Бәйгетөбе Алтын адамы
42	Ғасырмен құрдас білім ұясы
44	Үш би ескерткіші
45	Бабаджа Хатун кесенесі (XI ғ.)
46	Текстиль – наследие великого шелкового пути
48	Наз би театрына 15 жыл
50	Мен бағындыратын биіктер әлі алда...
53	Жасыл әлем
54	Келбеті келіскен БЕЙБІТШІЛІК ЖӘНЕ КЕЛІСІМ САРАЙЫ
56	Өресі биік, өрісі кең өнер
58	«Астана Жұлдызы» нағыз жұлдызды анықтады
59	«Сахнадан сәлем» театр фестивалі
60	Ақын өлеңдері түрік тіліне аударылды
60	Шәмшінің әні шырқалды
61	Сарыарқада жұлдыздар сайрады
61	«Астана – арқау» түркі музыкасының фестивалі
62	«Мәңгілік ел – қазақ елінің ұлттық болашағы» атты кітап және поэзия мерекесі
63	Алаштың ақ ордасы – Астана

Бас редактор – Әсем Сағиқызы

Тілшілер: Татьяна Казанцева, Гүлжамил Зайырова, Зылиха Салих, Сезім Жүсіпқызы, Аслан Есен, Әсем Сағидолла, Дмитрий Николаев, Мирэль Шарипова

Дизайнер: Раушан Танабаева

Фотограф: Болат Байсеитов, Ерсайын Болат

ЕЛБАСЫНЫҢ ЖАСАМПАЗ ЖОЛЫ

немесе Тәуелсіз Қазақстанның тұңғыш президенті

Тәуелсіздік алған жылдардан бастап-ақ, ҚР Президенті Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың барлық жасаған қызметі мен әлеуметтік-экономикалық реформалары тек халықтың игілігі үшін жұмсалып жатты. Мемлекет өмірінің сапасын жақсартуға бағытталған сол себептен бірқатар әлеуметтік-стратегиялық бағдарламалар жүйелі түрде жүзеге асырылып отырды. Осылайша барлық түйткілді мәселелерді шешу елбасының мойнына жүктеліп, халық таңдаған Президент үнемі халықпен бірге жүр.

Тағдырдың сыны мен қыл көпірінен сүрінбей өтуі үшін елбасының бар абыройымен атқарған еңбегі мен теңдесі жоқ қаһармандығы, даналығы кейінгі ұрпаққа аңыз болып жетер десек, артық айтқандай болмаспыз. Тарихта естен кетпес оқиғалар жасау да адамдардың ұлылығынан хабар беретініне еш күмән жоқ. Бір ғана мысал, елбасы өзі айтқандай тәуелсіздік туын тігуге қанишалықты қажыр-қайрат керек болса, оны құлатпай сақтап қалуға соншалықты қажыр-қайрат қажат етілді. Сол себептен қолда бар тәуелсіздікті сақтап, халықтың бүгінгі тағдыры туралы ойлау президентіміздің бағы тайған қазақтың есесін қайтарып, қабырғалы ел етіп шығарғандығы жөнінде қанишама рет айтсақ та мақтауға тұрарлықтай.

Қазақта «тегінде бар тегі озар» деген жақсы сөз бар. Нұрсұлтан Әбішұлының арғы тегі батырлығы, қолбасшылығы мен билігі бар қайсар жандардың ұрпағы. Ел бостандығы үшін күресіп, өшпес із қалдырған қолбасшы Қарасай батыр, Қарасайұлы Көшек батыр, Назарбай би. Текті жерден шыққан ұрпақ тектілігін ғана көрсетеді. Қазақтың қанынан жаралған дара ұлдарының бірі

деп білеміз. Халықпен бірге тұрақты және тікелей байланысының арқасында оның бар ғұмырының бағыты мен мұрат-мақсаты айқындалып, болашақ үшін әлі күнге дейін күресіп келуінің бір себебі осы.

Халықтың қуатты қолдауы мен сеніміне ие болған президент Қазақстанды экономикасы дамыған, әлеуметтік кепілдіктері және қоғамдағы тұрақтылығы бар озық көшбасшы мемлекеттер қатарына шығарды. Өзінің озық идеяларының арқасында мемлекет игілігіне қажетті бастамаларын табысты атқарып келеді. Әсіресе, өңірлерге жасаған жұмыс сапарында Нұрсұлтан Назарбаев халықпен жүздесуге әрдайым уақыт табады. Әрбір қазақстандықтарға арнайы сауалдарын жолдаулары үшін арнайы тікелей эфирдегі бағдарламаларға да қатысып келеді.

Адамзат тарихында алдағы жылдарында не болатынын болжап және шешуші кезеңдерде талқыға түсетін мәселелермен айналысатын мемлекеттің саяси тұлғалары болады. Олар тек мемлекет мүддесі үшін жұмыс жасап, әлемдік аренада шығуға ғана талпынады. Ондай адамдарды біз «көшбасшылар» дейміз. Сол

көшбасшы мемлекеттің тірегі саналып, елдің дамуына бағыт-бағдар беріп отырады. Нұрсұлтан Әбішұлын сондай жандардың қатарынан көреміз. «Көшбасшының тылсым сыры» деректі фильмінде біз осыны байқадық. Оқиғалардың болмысын көре алған елбасы мемлекетті экономикалық дағдарыстан алып шығу үшін ресми сапарларынан кейін өз идеяларын жүзеге асыруға ұмтылды. Ұлыбритания мемлекетіне барған сапарында сол елдің дамуына байланысты арналған зерттеулері мен сценарийлері жайындағы кітапты сыйға алуы еліміздің дамуына қажетті бастаулардың негізі болды.

Болашақ саясаты адамды өзіне тартып, бауырмал ететін ең ұлы күш екенін сезінген президент Нұрсұлтан Әбішұлы сол саясаттың қыр-сырын меңгеріп, тамырын дөп басып тауып отырды. Халыққа келешекті болжаудың тиімді тәсілдерін ұсынған ол өз қолымен тұрғызу ұстанымымен өмір сүрді. Бұл елбасының тағы да көрегендігі, алдын-ала болашақты болжай білуі. Осы бағытта ағылшындар тәсілін қолдана отырып, стратегиялық бағдарламаларды жүзеге асыруда тынымсыз еңбек етуде. Жаңа Қазақстанды аяғынан тік тұрғызуда тек тиімді жоспар арқылы ғана жүзеге асыруды түсінген біздің көшбасшымыз ең алдымен мемлекетті алға сүйрелейтін білікті мамандар тартуды қолға алды. Оның үстіне жаңа мамандар дайындауда жүйелі жоспар орнықпайынша, елдің болашағы алға жылжуы мүкін емес болатын. Осындай сәттерде елбасы маңызды тапсырмалардың орындалуын қадағалап, жұмыстың тиянақты аяқталуын бақылауға алған еді. Сол себептен, стратегиялық зерттеу институты мен президент әкімшілігінде сараптама орталығын құру, білім беру саласында мамандарды дайындау жобасын жүзеге асыруды міндеттеді. Сондай-ақ, Нұрсұлтан Әбішұлы стратегиялық сараптамалар мен жобалар жүйесінің құрылып, елімізге шетелдерден мықты мамандардың

шақырылуын мұқият қадағалап отырды. Міне, осындай стратегиялық жоспарларының арқасында көшбасшымыз мемлекетімізді аяғынан тік тұрғызудың ең оңтайлы әдісін ұсынды.

Өзге мемлекеттің басшыларына қарағанда табанды жұмыстар атқаруды көздеген Нұрсұлтан Әбішұлы мемлекеттің ұзақ мерзімді стратегиялық жоспарын алға тартты. XVI-XVII ғасырларда өмір сүрген ағылшын математигі Джон Ди мемлекетінің дамуына байланысты алдын-ала стратегиялық сценарий құрып кеткен екен. Яғни, стратегиялық болжаудың негізін құрған болатын. Дәл осындай елбасының жасаған стратегиялық жоспары еліміздің өркендетті мемлекеттер қатарына қосылуына зор септігін тигізді. Еліміздің иновациялық жетістіктері де стратегиялық жоспарларының негізінде жүзеге асырылды.

Тіпті, күрделі кезеңде астананы көшіру қадамы да барша елді таңқалдырды. Себебі, болашақты құрылымдау мен елдің көрсеткіші мемлекеттің жаңа келбетін айқындауға бағытталған еді. «Тарих толқынында» атты еңбегінде елбасы былай деді: «Егер біз мемлекет болғымыз келсе, өзіміздің мемлекеттігімізді ұзақ уақытқа меңзеп құрғымыз түсінгеніміз жөн. Оған барар жол халық даналығының негізінде жатыр». Ал «Қазақстан жолы – 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауында президент Нұрсұлтан Назарбаев Мәңгілік Ел идеясын ұсынды. Қазақ елінің ұлттық идеясы ретінде жариялады.

Тәуелсіздік жылдарында осылайша Қазақстанда әлеуметтік мемлекеттің берік іргетасы қаланды. Қазақстан мемлекеті әлемге танылды. Ал Қазақстан азаматтары үшін тұрақтылық пен татулықтың аясында өмір сүру дәстүрге айналды. Бұл көшбасшымыздың жасампаз жолының арқасында жүзеге асты деуге болады.

ЕЛБАСЫНЫҢ ДӘЙЕК СӨЗДЕРІ

Тәуелсіздік туралы

Тәуекелі тұратындардың ғана қолы жетпесе, Тәуелсіздік бола ма? Азаппен, арпалыспен келмесе, Азаттық бола ма? Оңайлықпен келсе, оның қадірі бола ма? Қадірі жоқ нәрсе қолда ұзақ тұра ма?

Тәуелсіздіктің қайта оралғаны — біздің ата-бабаларымыздың сангасырлық азаттық күресінің заңды өтеуі. Жаратқан Иенің жасаған әділдігі. Ата-бабаларымыздың осынишама байтақ жерді ақ найзаның ұшымен, ақ білектің күшімен қорғап қалғанының арқасы.

Дүниеде тәуелсіз Қазақ елі бар.

Әлемде егемен Қазақстан бар.

Қазақстанның тәуелсіздігі бейбіт жолмен келді. Бұл — азаттық үшін алысқан мың-мыңдаған азаматтардың қасиетті қанының өтеуі. Бұл — бүкіл тарихында өзгелерге қиянат жасау дегенді білмеген халықтың пейілінің қайтарымы.

Ел бірлігі - асыл қасиет

Өз халқын сүйетін адам, өз жұртына жақсылық тілеген кісі өзге халықтарды ашындырмайды, өз ұлтын ешкімге қарсы қоймайды.

Біз келісім саясаты мен парасатты ұлттық стратегиясыз ешқандай міндеттерді шеше алмаймыз.

Жаңа қоғамға өтудің, қуатты мемлекет құрудың негізгі тетігі — саяси тұрақтылық.

Бізді біріктіретін жеке бастың қамы емес, бізді ел туралы биік ұғымдар, ортақ мүдделер ғана біріктіре алады.

Егерде халықтың бірлігі болмаса, отансүйгіштік жанқиярлығы болмаса, бұл жер, қазақ деген халық, Қазақстан деген тәуелсіз ел де болмас еді.

Адам мен адамды, халық пен халықты, ел мен елді жақындастырар ең берік дәнекер — мүдде бірлігі.

Бірлігі жақсының тірлігі тапшы болмайды.

Ұлттық намыс - ұлы ұғым

Адамзаттың арманы — рухани бостандық пен сөз еркіндігі.

Ұлттық идея — идеология жәдігөйлерінің ашқан жаңалығы емес, миллиондаған адамдардың өздерінің ұлттық міндеттерін түсінуінің жемісі болып табылады.

Менің ойымша, ең жақсы идеология — өмірдің өзінен туындайтын идеология.

Қоғамдық дамудың өзіндік ішкі заңдылықтары бар. Экономикада ертеңгі істі бүгін атқарып тастауға болар, бірақ саясатта ертеңгі істің ертең атқарылғаны жөн.

ҰЛТТЫҚ МУЗЕЙ – ҰЛТ МҰРАТЫ

Ел тарихының абыройын асырып, ару Астананың ажарын ашатын ҚР Ұлттық музейі 74 мың шаршы метр аумақты алып жатыр. Аталмыш мұражайды ашу идеясын Елбасы 2008 жылы көтерген болатын. Араға алты жыл салып, іле-шала қолға алынған жоба осылайша халық игілігіне берілді. Ұлттық мұражайдың ашылу салтанатында Елбасы мұражайдың ұлттық рухымызды көтеру жағынан ғана емес, елімізді әлемге таныту тұрғысынан да белгілі болатынын тілге тиек етті.

Болашағы кемел, тарихи мұра саналар мұражайда болашақта сан мың жылдық құнды жәдігерлермен толықпақ. Бұл жағдай күн сайын ажарланып, көркейіп келе жатқан елорданың енді әлем туристеріне қазақ елі тарихының бай мұраларынан хабардар беріп тұруына себін тигізери анық. Мұражай көлемі жағынан әлем бойынша алғашқы ондыққа кіреді.

Рухани қазынамызға олжа салатын мұражайдағы қауіпсіздік, іштегі ауаны бақылайтын, биологиялық ахуалды, жарық-сәуле мөлшерін реттей алатын жүйелер - барлығы заманауи талаптарға сай орнатылған. Экспозициялық алаң 14 мың, ал мұражайлар ауқымы 5 мың шаршы метрден асса, музей ғимаратында сонымен бірге Ежелгі және орта ғасыр тарихы, Алтын, Этнография, Тарих, Тәуелсіз Қазақстан, Астана, Заманауи өнер залдарының экспозициялары орналасқан. Мақтан етуге лайықты ерлік пен елдіктің тарихынан сыр шертіп, мың жылдықтар қойнауынан бастау алатын қазақ шежіресі – адамзат тарихының ажырамас бөлігі екені сөзсіз. Бұл Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың Қазақстан Республикасы Ұлттық музейінің ашылу салтанатында сөйлеген сөзі болатын.

– Біздің бабаларымыз Қиыр Шығыс пен Батыс Еуропаны, Сібір мен Үндістанның арасында 4-5 мың жыл бойы рөл атқарғанын біз тарихтан білеміз. Сақтар мен ғұндар дәуірінен бастау алып, Түрік қағанатымен жалғасқан Қазақ хандығымен және бүкіл Тәуелсіз Қазақстанның өткені, халқымыздың тұтастығы мен бірлігінің жылнамасы болып саналады. Мәңгілік еліміз барда Қазақтың тарихы да мәңгілік. Қазақстан тарихы музейінде жаңа Қазақстанның тарихына айырықша мән берілетін болады. Дәуірлерге лайық іс тындырған. 20 жылдан астам уақыт ел тарихында ең жасампаз кезең болып табылады. Кейінгі ұрпақ бүгінгі буын

жасаған ұлы істерді лайықты жалғастыратынына мен сенімдімін.

Сондай-ақ, мемлекет басшысы ел тарихының болашақта тың идеялар мен жарқын істермен жалғасын тауып, тарихи жәдігерлерімізді ұлықтап, ұрпаққа ұлағат етумен қатар, әрбір шетелдік қонаққа таныстыру керектігін алға тартты. Қазақстанның мемлекеттігі көне замандардан тамыр тартатынын таныту қажеттілігін де сөз арасында келтірген елбасы:

– Қазақстан ежелгі атақонысына ту тіккен жас мемлекет. Оның бүгінгі жетістіктерін жаһанға жарқырата түсу біздің ортақ парызымыз. Қазақтың тарихы бірігумен тұтастану тарихы. Бүгін жай ғана музей ашылып отырған жоқ, сан мың жылдық шежіре жазылатын Қазақстан тарихының жаңа беті ашылып отыр, – деді.

Елімізде соңғы кездері тамаша сәулет туындылары жайғасқан сымбаты заманауи талғамға сай мәдени мекемелер көбейіп келеді. Міне, сондай мәдени ошақтардың бірі ретінде жасалған Ұлттық музейдің сәні өзгеше дерлік. Көгілдір шынылар мен ұлттық ою-өрнектер бедерленген ақ түсті қабырғалардың сыртқы көрінісі көз жауын алады. Ал, алдыңғы жағына қарай орналасқан тамаша субұрқақ та мұражайға сән беріп тұр. Субұрқақтағы төрт сақ жауынгері аттарының басын төрт тарапқа бұрған. Кіре берісте қарсы алдыңыздан медиа-экран көріністері көрінсе, фойенің сол жағындағы Қазақстан картасы іспетті үлкен медиа-экран қойылған. Оның жоғары жағында: «Қазақстан: баянды ел, байтақ жер, бағаналы орда» деген Елбасы қағидасы жазулы. Мұражайдың төбесіндегі жиырма метрлік алып қыран құс қанатын кең сермеп, дархан елдің биікке самғай беруін айғақтайтындай. Бұдан сәл жоғары жүргенде сарқырама сыңғыры естіледі. Сұлу да әсем көріністерге көз жіберген мемлекет басшысы алдымен жиналған қауымға қала күніне орай Астана мен бүкіл Қазақстан тағы бір құнды сыйлыққа – Ұлттық музейге ие болғанын айтып өтті.

Ел мәдениетіндегі маңызды оқиғаға байланысты ҚР Мәдениет министрі Арыстанбек Мұхамедиұлы музейдің ашылу салтанатына жиналған қауымды құттықтай отырып, былай деді:

– Осындай игі шараларды ашу адамзатты рухани байытады, жақындатады және халықтың мәдениетінен толық көрініс береді. ҚР Ұлттық музейінің ашылуы тарихта қалар, маңызы бар оқиға деп ойлаймын. Өткен заман ерекшелігінен сезінуге мүмкіндік беретін және естен кетпес сәт десек те болады. Біз өзіміздің дәстүрімізді, өнерімізді, жеткен жетістіктерімізді көрмелер арқылы, мұражайда болып жатқан үлкен көріністер арқылы дүниежүзіне жеткізе аламыз. Шетелден келген алдыңғы қатарлы мұражайдың басшылары осы мұражайға өздерінің жоғары базасын беруде.

Мемлекет қайраткері Мырзатай Жолдасбеков ҚР

Ал, Америка университеті жанындағы Катцен атындағы Өнер орталығының негізін қалаушы және директоры Джек Расмуссен де мұражай жайлы өзіндік пікірін білдірді.

– Ел мәдениетінің дамуына өзіндік үлесін қосатын осындай мәдени ошақтардың салынып, мақсатты түрде пайдалануы өте қажет деп санаймын. Себебі, жаңа мұражайдың қызметі Қазақстанның келешегін әлемге паш етуге арналмақ.

– Ирина Антонова, А.С. Пушкин атындағы мемлекеттік бейнелеу өнері музейінің директоры /Ресей/:

– Музейге кіріп келген сәттен бастап, тамсана бастадым. Иіі сондай керемет өте кең. Ежелгі дәуірден бастап, осы күнгі заманнан сыр шертетін жәдігерлер бар екен. Тіпті түрлі елдердің, өзге құрлықтардың өнер туындылары да қамтылған.

Қазақ елінің тарихи көне жәдігерлерін халқымен қауыштыру ізгі шара екені даусыз. Сол себептен сол жәдігерлердің ізі ата тарихымызда сақталуы қажет-ақ. Дархан даламыз үшін жасар жарқын тірлігіміз ұлттық мұражайымызда мәдениетіміз бен өнерімізді, қала берді тарихымызды көрсететін мәдени ошақ болғалы тұр.

Осы мұражай арқылы елге келген меймандар ұлтты, оның тарихын таниды. Бұл белгілі жайт, әрине. Сәулеті керемет, ғимараты үлкен әрі әсем мұражайымыздың мемлекет тарихына маңыз берері сөзсіз. Қазіргі таңда кешеннің ішін бағалы экспонаттармен толтыру жұмыстары жүйелі түрде жүргізілуде. Оған қоса тарихи құндылық болып саналатын жеке коллекционерлер осы ұлттық музейдің қорына құнды заттарды тапсырып жатыр. Сондай-ақ, музей басшылығы Еуропаның, Ресейдің танымал мұражайларымен байланыс орнатуда.

Ұлттық музейдің ресми ашылуы еліміздің мәдени өміріндегі айтулы оқиғалардың бірі десек те болады. Орталық Азияда баламасы жоқ бірегей жоба. Музей залдарында ұсынылған негізгі экспозициялардан басқа, қала күні мерекесіне орай Ұлттық музей әріптестерінің, атап айтқанда, Ресей этнографиялық музейі мен Мәскеу қаласының «РОСИЗО» Мемлекеттік музей-көрме орталығының, ҚР Суретшілер одағының көрмелері, Қазақстан қолөнершілерінің жәрмеңкесі, «19-20 ғасырлар тоғысындағы қазақтар» мұрағат суреттерінің көрмесі, Венгрия суретшісі Джудит Покс пен Ресей суретшісі Яна Волкованың киізден жасаған жұмыстарының фотокөрмесі, ҚР еңбек сіңірген өнер қайраткері Сәуле Бапанованың «Сейхун толқындары» атты киізден жасалған киімдерінің жиынтығының көрсетілімі ұйымдастырылды.

Елбасы Ұлттық музей ғимаратында халықтың өткені, қазіргісі және болашағының терең символизмі бейнеленгенін айта келе былай деді:

Ұлттық музейінің тұжырымдамасын жазған авторларының бірі. Ол да жаңа мұражайдың ашылуына байланысты өз ойын ортаға салды.

– Адамзат тарихында ХХ ғасырдың аяғы мен ХХІ ғасырдың басында әлемде арманына жеткен ешбір қазақстандай мемлекет жоқ. Қазіргі күнімізге тәубе деуіміз керек. Құшағын кең жайған, қанатын тербеген Астана аздаған жылдар арасында сұлу да әсем қалалардың біріне айналды. Елбасына осындай игі бастамаларды жасау үшін де батылдық, үлкен жүрек керек болды. Себебі, болашаққа бетбұрыс жасау қиынның қиыны еді. Енді міне, қазақтың келешегін айқындап, бұрынғы тарихын баяндайтын жаңа мұражайдың ашылғанына куә болып отырмыз. Аңызға айналатын тарихи тәуелсіздігімізді дұрыс насихаттап, әлемге көрсете алу үшін осындай мұражайлар бізде болуға тиісті. Ал, 2050 жылы Қазақстан оза дамыған отыз елдің қатарынан табыла берсін дегім келеді.

Мұражайдың ашылуына шетелдерден де біршама қонақтар келген болатын. Солардың арасында Қытайдан келген мейманымыз Чен Сие Джун Шанхай музейінің директоры, шанхай мәдени жәдігерлер басқармасы директорының орынбасары қызметін атқарады екен. Өз ойымен бөліскен ол Қазақстанға бірінші рет келгенін де айтып өтті.

– Қазақстанда жаңадан ашылған бұл мұражай маған қатты ұнады. Осындай мұражайдың ашылуына қатысу мен үшін үлкен мәртебе. Мұражайдың құрылысы мен сәулеттілігі жағынан ешбір музейлерге ұқсамайтыны мені қатты таң қалдырды. Өткен ғасырдағы Ұлы Жібек жолы оқиғасымен байланыстары болғандықтан Қазақстан мен Қытай елдерінің мәдениеті бір-біріне ұқсайды. Қазақстан еліне бірінші рет келіп тұрсам да, өз елімде жүргендей сезіндім.

– Бұл – ашықтық, дәстүрге адалдық және инновацияға ұмтылыс. Сәулеткерлік шешімде мәңгілік классика мен креативті модерн синтезі айшықталған. Бұл тарихи дәуірлердің сабақтастығын айрықша таныта түседі.

Сонымен мұражай ашу арқылы экономика дамуының жоғары қарқынын көрсеткен қазақстандықтар әлеуметтік әл-ауқаттың артқанын да байқатты. Оған қоса, халықаралық беделіміз нығая түсіп, бабаларымыздың біртұтас, қуатты және әлемде сыйлы мемлекет болу турасындағы сан ғасырлық арманын жүзеге асырдық. Тарихи миссиямызды да лайықты атқарып келеміз. Бұл жөнінде елбасы өз сөзінде қадап айтты. Жаңа музейдің тарихты таныту және еліміз туралы терең білімді сіңіру орталығына ғана емес, белгілі мәдени және ғылыми мекемеге айналатынына да сенім білдірді.

Ғылыми орталыққа айналар ұлттық музей Қазақстанның даму жолындағы ілгері жетістіктерін танытары сөзсіз. Оның архитектуралық өлшемі жайында сөз қозғар болсақ, Ресейдің Эрмитажымен, Францияның Луврымен, Американың Метрополитен музейімен бірге әлемнің ірі экспозициялары ондығының қатарына енді. Музей құрылысы «Қазмұнайгаз» АҚ бөлген қаражат есебінен жүргізілген. Бас мердігер – «Базис Проект LTD», дизайн жобаны оңүстік корейлік «Design be Art» компаниясы отандық дизайнерлермен бірлесіп жүзеге асырған. Ал, құрылыс жұмыстарының бас мердігері – түркиялық «Turkiaz Construction» ЖШС компаниясы болып табылады.

Музейдің ресми ашылуынан соң Елбасы Түркістаннан арнайы әкелінген қыш кітапқа «Рухы биік халықтың іргесі берік», деген тілегін жазып қалдырды. Қашанда рухымыз биік, бірлігіміз бекем болғай!

Қадірлі оқырман қауым!

Өздеріңізге белгілі 6 шілде Астана күні мерекесіне орай салтанатты іс-шаралар өткізіліп келеді. Мереке қарсаңында қаламызда жаңа нысандар бой көтеріп, елорданың мәдени өмірі қыза түсті. Бұған дәлел ел тарихының абыройын асырып, ару Астананың ажарын ашатын ҚР Ұлттық музейінің ашылуы еді. 74 мың шаршы метр аумақты алып жатқан Ұлттық музейді ашу идеясын Елбасы 2008 жылы көтерген болатын. Соңынан алты жыл өтісімен қолға алынған жоба халық игілігіне берілді. Ұлттық мұражайдың ашылу салтанатында Елбасының сөйлеген сөзі мен жалпы музей жайлы ақпаратты журналымызда жарияланған «Ұлттық музей — ұлт мұраты» атты мақаладан оқи аласыздар. Ал, елбасының мемлекет мүддесі үшін еңбек етіп, әлемдік ареналарға шығуға талпынған көшбасшылық қызметі мен саяси тұлғасын елбасы туралы жазылған «Елбасының жасампаз жолы» атты мақалада оқуға болады.

Елорданың туған күніне орай жағымды жаңалықтар легі толастар емес. Астананың төрінде әлемге әйгілі Ла Скала театрының «Дон Кихот» пен «Astana Ballet» хореографиялық ұжымының «Әлем» атты

бір актілі балетінің сахна көрермендеріне жол тартуы еді. Сонымен қатар, журналымызда еліміздің мәдениетін жаңғыртып, оның кеңістігін дамытудың жолдарын қарастыруға байланысты мәдени саясат Тұжырымдамасын талқылауға байланысты, елордада өткізілген көрмелер мен концерттік бағдарламалар және т.б. мәдениет, өнер, мұражайға қатысты мақалаларды оқып, кеңінен танысуға мүмкіндік бар.

Астанада ең маңызды оқиғалардың бірі ретінде саналатын ҚР ЮНЕСКО-мен бірлесе ИСЕСКО істері жөніндегі Ұлттық комиссияларының Бірінші өңіраралық жиналысы өткізілді. Комиссияның отырысында әлеуетті өрістету, ынтымақтастықты нығайту мен таңдаулы тәжірибелерді ілгерілету және т.б. мәселелер көтерілді.

Еліміздің жүрегі Астананың әлеуметтік, экономикалық, саяси маңызы бар шаһардың тәуелсіздіктің рухани тұғыры ретінде елге, жерге, еңбекке деген ұлы сезімін ұлғайта түсуде. Астана бірлігіміз бен тірлігіміздің символы болып қалыптасар, ұлтымыздың, мемлекетіміздің мызғымас тақ-тұғырына айналғай! Әлемдік даму үрдісімен елдің жаңа жобасының алтын ордасы, жайқалған жасыл бағы бола бергей!

Ардақты ағайын!

Баршаңызды мұсылмандардың діни мерекесі Ораза айтымен құттықтаймын! Ұлы тәңірдің адамзат баласы үшін бекіткен діни мерекедегі дұғаларымыз қабыл болып, ораза айты мүбәрәк болсын!

Құрметпен,
Әсем САҒИҚЫЗЫ

ЮНЕСКО ИДЕЯСЫ

22-24 шілде аралығында Астана қаласында ЮНЕСКО-мен бірлесе ИСЕСКО істері жөніндегі Ұлттық комиссияларының Бірінші өңіраралық кеңесі өткізілді. Аталған іс-шара алғашқы рет әлеуетті өрістетуге, ынтымақтастықты нығайту және Ұлттық комиссиялардың таңдаулы тәжірибесін ілгерілету жөніндегі жалпы кеңестер өткізу үшін ЮНЕСКО штаб-пәтерінен тыс әлемнің барлық өңірінің Ұлттық комиссияларын біріктіреді.

Форумға қатысуға келген 120 мемлекеттен делегаттардың келуі елімізді танытуға тағы бір серпін беріп отыр. Кез-келген мемлекет экономикасы арқылы емес, мәдениеті арқылы дамитынын осыдан-ақ байқасақ болады.

Іс-шара жұмысына ЮНЕСКО-ның барлық бес өңірлік топтарынан (Араб мемлекеттері, Азия және Тынық мұхиты, Еуропа және Солтүстік Америка, Латын Америкасы және Кариб бассейні) өкілдік ететін Ұлттық комиссияларының өкілдері келді. Ал бақылаушылары ретінде ЮНЕСКО-ның халықаралық серіктестік ұйымдары — АЛЕКСО, ОАЭХИ, ТҮРІКСОЙ өкілдері де бар.

ЮНЕСКО Хатшылығы тарапынан сегіз өкілдерден тұратын делегациясының Сыртқы байланыстар мен қоғамдық ақпарат жөніндегі ЮНЕСКО Бас директорының орынбасары Эрик Фальт басқарды. Осы жиында сөз алған ҚР Мәдениет министрі Арыстанбек Мұхамедиұлы былай деді:

— БҰҰ 2012 жылғы ассамблеясында елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы дүниежүзілік мәдениет бірлестігін жариялаған болатын. Осы бірлестіктің негізінде осы өтіп жатқан ЮНЕСКО форумының маңызы зор. Тарихи маңыздылығы жойылмаған еліміздің шағын қалашықтары ЮНЕСКО-ның тізіміне кірді. Әрі қарай ЮНЕСКО-ның тарапынан қолдауға ие болады. ЮНЕСКО-ның құрамына енуі үшін

міндетті түрде талаптар қойылады. Онда тарихи маңызы және сақталуы бар құнды дүниелер болуы шарт. Мәдени шаралар мен мәдени туризмнің дамуының арқасында Қазақстан барша әлемге танылады. Тарихи нысандардың ішінен кірген Тарас өңіріндегі Ақыртас кешені ерекше орындардың бірі. Біздің алға қойған мақсатымыз тарихи маңызы бар орындарды әрі қарай дамытуымыз керек. Әлемдегі осылайша заңдылық мәдени туризмнің дамуына еліміздің келешегіне себін тигізбек. Ұлы Жібек жолы да ЮНЕСКО-ның әлемдік мәдени мұрасының тізіміне еніп отыр.

Сондай-ақ, іс-шараға ҚР ЮНЕСКО және ИСЕСКО істері жөніндегі ҚР Ұлттық Комиссиясының мүшелері, соның ішінде, еліміздің министрліктері мен ведомстваларының басшылары, «Спорт саласы бойынша ЮНЕСКО-ның Ізгі ерік елісі» С.Сәпиев, Ұлттық комиссия жанынан әрекет ететін ұлттық комитеттердің, кафедраларының, клубтары мен ЮНЕСКО қоғамдастық мектептерінің басшылары, сондай-ақ, еліміздің белгілі ғалымдары, мәдениет және өнер қайраткерлері аталмыш жиынға қатысты.

Әсел Өтегенова,

ҚР ЮНЕСКО және ИСЕСКО істері жөніндегі Ұлттық Комиссияның бас хатшысы:

— 2011 жылдан бастап Ұлттық комиссия көптеген маңызды жиындарды өткізіп келеді. Келер жылғы сессия Ұлыбританияның Ұлттық Комиссиясының жоспарларында көрсетілген мәселелерге байланысты болады. Өткен жылы олар толық ЮНЕСКО-ның барлық қызметі мен міндеттеріне толықтай сараптама жасаған болатын. Бұндай бағытта жұмыс жасау мемлекеттің экономикасына едәуір әсер етті. Сол себептен, ЮНЕСКО-ның құрамына енген мәдени ескерткіштер мемлекеттің мәдени туризміне және экономикасына бірден ықпал етеді. Британдықтардың қорытындысы бойынша ЮНЕСКО-ға беретін фунтының әрқайсысына 10 фунт алады. Бұл жерде мемлекеттің экономикалық та, қаржылық та қызметтерге әсері болмайды. Үстіміздегі жылдың тамыз айында ҚР ЮНЕСКО және ИСЕСКО істері жөніндегі Ұлттық Комиссия осындай жұмыстардың негізінде өтініш жасағалы отыр. Мемлекеттің мәдени институттары мен мәдениет саласында жұмыс жасайтын мекемелерінің

әлеуетін арттырып, шетелдік туристерді тарту үшін әлемдік тәжірибелерге сүйену бізге осылайша өте қажет. Қазір осы мәселе бойынша біз жоспардың әдістемесін үйреніп жатырмыз.

Кеңес аясында сегіз қазақстандық объектілердің (Алматы облысындағы Қаялық, Қарамерген, Талғар және Жамбыл облыстарындағы Ақтөбе, Степнинское, Ақыртас, Құлан, Қостөбе, Өрнек) Қырғызстан және Қытай тараптарымен бірге дайындалған «Ұлы Жібек жолы: Жібек жолының бастапқы бөлігі, Тянь-Шань дәлізі бағыттарының жүйесі» жөніндегі сериялық трансшекаралық номинациясының ЮНЕСКО Бүкіләлемдік мұра тізіміне енгізілуіне, сонымен қатар, екі қазақстандық табиғи резерваттардың «Қатон-Қарағай» мемлекеттік ұлттық табиғи паркі мен «Ақжайық» биосфералық аумағының ЮНЕСКО Бүкіләлемдік биосфералық резерваттар жүйесіне енгізілуіне байланысты арнайы сертификаттарды табысталды.

Шигеру Аояги,

ЮНЕСКО-ның Нью-Делидегі кеңсесінің директоры:

— ЮНЕСКО-ның қызметін одан әрі дамыта түсу үшін көптеген елдермен ауқымды жұмыстарды атқарып келеміз. ЮНЕСКО-ның хатшылығы мен Ұлттық Комиссияның мақсаты бір. Демографияны қалыптастыруға, кедейлік мәселелер мен қақтығыстарды шешу әр мемлекеттің ауқымды мәселелері болып саналады. Сондай-ақ, бұл ЮНЕСКО-ның да мәселесі боп қалмақ.

Әлібек Асқаров,

жазушы, ҚР Ұлттық кітапханасының бас директоры, ҚР ЮНЕСКО және ИЕСКО істері жөніндегі Ұлттық Комиссияның тұрақты өкілі:

— ЮНЕСКО-ның Қазақстан мемлекетіне осыншалықты назар аударуы өте қуанарлық жайт. Әлемдік сахнада еліміздің беделінің биіктей бастағанының тағы бір көрінісі. Қазақ халқының рухани мұрасын әлемдік деңгейде таныту үшін Париждегі штаб-пәтеріне тіркетуіміз керек. Шынтуайтына келгенде, осындай басқосулар мемлекетімізді Парижге біртабан жақындата түседі.

Тілеуғали Қышқайбаев,

Ә.Қастеев атындағы өнер мұражайының директоры:

— ЮНЕСКО-ның бір тиімділігі жер-жерлердің мәдениетімен танысу. Шетелдерден келген қонақтарымыз біздің халқымыздың мәдениетімен және ел жүрегі елордамен танысып отыр.

Жиналыс барысында ЮНЕСКО Бас директоры Ирина Бокованың иешіміне сәйкес Астана қаласының әкімі И.Тасмағамбетовтің ЮНЕСКО мен Қазақстан арасындағы қарым-қатынастың нығайуына, сондай-ақ, Ұлы Жібек жолы мұрасын сақтауға аса көрнекті үлес қосқаны үшін Ұлттық комиссиясының экс-Төрағасын Ұйымның құрметті медалімен марапаттаған болатын.

ЮНЕСКО форумының соңында сөз алған ҚР Мәдениет министрі Арыстанбек Мұхамедиұлы ЮНЕСКО-ның әріптестік пен ынтымақтастықтың арқасында жетістікке жету көзделгенін айтып өтті.

— Жоғары деңгейде өткізілген бұл кездесуде ғылым, мәдениет, білім және спорт мәселелерінің ауқымды талқылануына және мемлекетіміздің өркендеуіне жол ашты. Сондай-ақ, осы кеңесте көтерілген барлық мәселелер иешімін табады деген ойдамыз.

Ал, Эрик Фальт форумның делегаттарына және Қазақстанның қонақжайлылығына алғысын білдірді.

Жиналыстың мәдени бағдарламасының шеңберінде екі көрме, халық шығармашылығының концерті, экскурсиялар мен «Астана аясындағы мыңжылдық» Көшпенділер өркениетінің фестивалі тамашаланды.

Аслан ЕСЕН

ИДЕАЛЫ ЮНЕСКО КАК ВЕЧНАЯ ЦЕННОСТЬ

ЮНЕСКО признает ключевую роль Казахстана в межрелигиозном и межкультурном диалоге. Астана стала свидетелем еще одного яркого исторического события. Здесь прошло пленарное заседание первого межрегионального совещания Национальных комиссий по делам ЮНЕСКО.

Впервые столь представительный форум выбрал площадкой для диалога не штаб-квартиру этой организации, а столицу Казахстана. Среди участников встречи были представители 130 стран мира. Все они делегированы их пяти региональных групп ЮНЕСКО — из Арабских государств, Африки, Азии и Тихого океана, Европы и Северной и Латинской Америки, также Карибского бассейна.

Свое приветственное обращение к делегатам форума адресовал Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев. Его озвучил с трибуны Государственный секретарь страны Адильбек Джаксыбеков.

— Всех нас объединяет забота о мире на нашей планете, стремление к высоким стандартам, научному прогрессу, устойчивому развитию. Для Казахстана, на территории которого мирно проживает более 130 этносов, особенно близка деятельность ЮНЕСКО, направленная на укрепление межкультурного, междивизиационного и межрегионального диалога, — говорится в приветственной речи Главы государства.

Наряду с этим, Президент РК делает акцент на том, что «со своей стороны Казахстан прикладывает все возможные усилия в продвижении ценностей ЮНЕСКО, принципов толерантности и идей нового гуманизма».

— Казахстан выдвинул целый ряд глобальных инициатив, включая международный год и международное десятилетие сближения культур. Астана также стала местом проведения Съездов лидеров мировых и традиционных религий, — говорится в приветствии.

Помимо всего, Нурсултан Назарбаев обратил внимание участников форума на тот факт, что «сегодня популяризация идеалов ЮНЕСКО требует постоянных усилий со стороны стран-членов организации и полноценного использования такого уникального инструмента сотрудничества, как национальные комиссии по делам ЮНЕСКО».

— Убежден, что проведение первого межрегионального совещания станет важным шагом на пути укрепления партнерства, — говорится в приветственной речи Президента РК.

Далее Глава государства в своем обращении пожелал всем плодотворной работы и «успехов в продвижении благородных целей мира и согласия».

Поприветствовала участников заседания своим видеообращением и Генеральный директор ЮНЕСКО Ирина Бокова. Она отметила огромную роль Казахстана в продвижении идеалов ЮНЕСКО.

А в своем выступлении заместитель генерального директора ЮНЕСКО Эрик Фальт признал, что у Казахстана ведущая роль в продвижении межкультурного диалога.

— Позвольте мне поблагодарить Казахстан за его значительные усилия в миссии ЮНЕСКО, за его огромное культурное наследие и разнообразие. И разрешите признать центральную роль, которую играет Казахстан в обеспечении стратегической структуры для международного сообщества по продвижению межкультурного и межрелигиозного диалога. Ваша страна является одним из лидеров этого процесса, — констатировала Фальт.

Затем он выполнил приятную миссию — наградил медалью ЮНЕСКО «Шелковый путь» акима Астаны Имангали Тасмагамбетова. И, конечно, это по заслугам. Ведь столичный градоначальник более двух

десятков лет стоял во главе Нацкомиссии Казахстана в этой организации.

Аким столицы поблагодарил за высокую награду.

— Это высокая оценка не только моего труда, но и всех коллег, кто вложил свой профессионализм и душу в реализацию миссии ЮНЕСКО, - сказал глава Астаны Тасмагамбетов, сделав акцент на том, что «для нас большая честь принимать столь авторитетный международный форум».

— Выбор астанинской диалоговой площадки — это показатель большого доверия со стороны ЮНЕСКО к Казахстану, Главе нашего государства Нурсултану Назарбаеву, - отметил аким.

Также он не преминул заметить, что ЮНЕСКО всегда с особым вниманием относилась к международным инициативам Казахстана.

Далее он рассказал о проделанной работе Нацкомиссии Казахстана в ЮНЕСКО, благодаря которой восемь исторических объектов Казахстана дополнили собой список Всемирного наследия этой авторитетной организации. — По результатам кропотливой работы в список Всемирного наследия ЮНЕСКО был включен ряд исторических объектов нашей страны, в числе которых мавзолей Кожаяхмета Яссауи и петроглифы Тамгалы, а также природные памятники - озера и долины Сарыарки и Северного Казахстана, Коргалжынский и Наурузумский заповедники. В текущем году добавлено еще 8 исторических объектов в этот список, - проинформировал глава Астаны.

Также в день открытия форума Эрик Фальт вручил акиму сертификаты о включении этих восьми казахстанских памятников (городища Каялык, Карамерген, Талгар — в Алматинской области и Актобе Степнинское, Акыртас, Кулан, Костобе, Орнек — в Жамбылской области) в список Всемирного наследия ЮНЕСКО.

Это событие проходит в рамках совместной с Казахстаном, Китаем и Кыргызстаном серийной трансграничной номинации «Памятники Шелкового пути: Тянь-Шанский коридор».

Сертификаты о включении во Всемирную сеть биосферных резерватов ЮНЕСКО также получили два казахстанских природных резервата - Государственный национальный природный парк «Катон-Карагай» и Биосферная территория «Акжайык».

Помимо всего, Имангали Тасмагамбетов рассказал о том, что параллельно велась огромная работа по включению в международный реестр документального наследия ЮНЕСКО «Память мира» дат, которые также имеют большое значение.

А в заключительный день форума вице-премьер Казахстана Гульшара Абдыкаликова обратила внимание на тот факт, что «сейчас, как никогда, мировое сообщество нуждается в сильных институтах ООН».

— Мир нуждается в диалоге между культурами и в силах, способных достигнуть консенсуса, устраивающего все стороны международной политики. И

такое понимание ценности консенсуса существует в Казахстане уже давно, — сказала вице-премьер.

А министр культуры РК Арыстанбек Мухамедиулы заявил, что «ЮНЕСКО является одной из ведущих структур системы ООН, работающей в своем направлении, основанной на принципах солидарности через образование, науку и культуру».

— Для Республики Казахстан сотрудничество со столь авторитетным международным институтом всегда оставалось приоритетом, - резюмировал глава культурного ведомства Казахстана.

К слову сказать, участники форума в течение трех дней заинтересованно делились опытом своей работы. Кроме того, сфокусировали свое внимание на таких аспектах, как более эффективно использовать потенциал ЮНЕСКО и сделать более прочным и плодотворным сотрудничество Нацкомиссий в продвижения лучших своих практик.

В эти дни иностранным гостям столичный акимат предложил посетить организованный им Фестиваль кочевой цивилизации «Тысячелетия вокруг Астаны».

И нет только знакомство с национальными традициями и самобытной казахстанской культурой, но и великолепная и неповторимая Астана, а также радушие, открытость и дружелюбие казахстанцев произвело на участников форума самое приятное, и, надо полагать, неизгладимое впечатление.

Татьяна КАЗАНЦЕВА

МӘҢГІЛІК ЕЛ ЖОЛЫНДА

«Мәңгілік ел – ұлт мұраты» тақырыбындағы ақындар мұшайрасына бұл жолы еліміздің әр аймағынан басқа, шетелдегі қандастарымыз да қатысты. Жыр сайысында байқалғандай қаламгерлердің шығармаларында ел бірлігі, татулық, достық, мемлекет тыныштығы мен Астана келбеті тебірене жырланған. Осынау жыр додасында ел үмітін арқалап келген ақындар оқырмандарды жырларымен сусындатты. Бар қазақтың аманатын арқалағандай әсер қалдырды.

Осыған орай, біз аталмыш мұшайрада қазылар алқасының мүшәйрасы болған ақын, мемлекеттік сыйлықтың лауреаты, «С.Сейфуллин атындағы тарихи-өлкетану мұражайының» директоры Несіпбек Айтұлымен сұхбат жүргізген болатынбыз.

*«С.Сейфуллин атындағы тарихи-өлкетану мұражайының» директоры
Несіпбек Айтұлы*

– Несіпбек Айтұлы, мәңгілік ел рухын жас ұрпаққа насихаттау қажет екені рас. Қаншама жылдардан бері ақындар мұшайрасын ұйымдастырып, оның ұйытқысы болып жүрсіз. Осы жыр мұшайраның мәні мен маңызы қандай?

мақтанышына айналған қоғамның саяси-мәдени елеулі оқиғаларына үн қату. Ел жүрегі елорданың сұлулығына тамсана жырлаған ақындардың ұлағатты сөздерін өскелең ұрпаққа паш ету үшін осы мұшайраны өткіздік. Егеменді еліміздің тарихи тамырын, мән-маңызын жырмен айшықтаған ақындар қарасы биыл көп болды. Жыр додасына ақындардың еш жерде жарық көрмеген өлеңдері, толғаулары мен поэмалары қабылданды.

Бұл жолғы мұшайраға «Мәңгілік ел – ұлт мұраты» тақырыбы ұлт көшбасшысы ұсынған Нұрсұлтан Назарбаевтың мәңгілік ел идеясының негізінде таңдап алынды. Жыр сайысы Астана қаласы әкімдігінің қолдауымен ұйымдастырылды. Жүзден аса қатысқан алғашқы мұшайра «Тәуелсіздікке тарту» деген атпен жол тартып, бас бәйгені ақын Оңайгүл Тұржан алған болатын. Одан кейінгі мұшайра тұңғыш президент күніне орай «Байтақ елім – бақытым!» тақырыбында өткізіліп, жүлдені қарағандылық ақын Серік Ақсұңқар иеленді. Өткен жолы «Жарқыра жайна, Астана!» тақырыбында өткізіліп, бас жүлдені ақын Серік Тұрғынбеков иеленді. Мәңгілік ел идеясын жырға арқау еткен майталман ақындарға жүлде берілді. Бұл жолғы мұшайраның бас жүлдесін «Сайыпқыран» өлеңі үшін Арман Шеризат есімді бала иеленді. Бірінші орын – Ақсүйік Ізмұқановаға «Сендей болсын барлық отан, бар ана», екінші орын екі адамға Абзал Бөкенге «Байтақ» және Илияс Мұқаевқа «Тұғырымыз биікте» өлеңдері үшін берілді. Үшінші орын Кенжебай Ахметовке «Жол өлеңі», Рафаэль Ниязбековке «Тәуелсіз қазақ елі» және Талғат Ешенұлына «Алаштың алтын тәжіндей» өлеңдері үшін берілді.

Шынай Рахметұлына «Қазағым» толғауы, Батық Мәжитұлына «Қазағым мәңгілікке қадам басты», Ахмер Біржанға «Мәңгілік ел», Серік Түсіпханға «Тілек» және Балтабек Нұрғалиға «Діңгек» өлеңдері үшін ынталандыру сыйлықтары берілді. Бұдан басқа менің ұйымдастыруыммен арнайы ақшалай 100 000 теңгеден сыйлықтар ақындарға да табыс етілді.

Қазылар алқасының құрамында төрелік еткендердің барлығы салмақты және әдебиеттің аса білгірлері десем де болады. Атап айтар болсам, қазылар алқасының төрағасы Сейіт Қасқабасов, ал Қойшығара Салғараұлы, Несіпбек Айтұлы, Серік Ақсұңқарұлы және Оңайгүл Тұржан қазылар алқасының мүшелері болды.

– Демек, бұл жолғы мүшәйраның ерекшелігі жас таланттарды ашу болды ғой.

бақты бағалай білмеген кейбір отандастарыма, замандастарыма тәуелсіздікті қадірлей білгендері дұрыс дегім келеді. Аласапыран уақытта тарихта мынадай ерлік жасап, мемлекетінің астанасын салдыртқан ел ешбір жерде жоқ. Ол тек біздің мемлекетте ғана бар. Елорданың Әлемдік руханияттың орталығына айналғаны жөнінде «Бәйтерек» атты поэмалда былай деп айтқан болатынмын: Ойланшы, кеше қазақ кім едің сен, Құлпырып бүгін қайта түледің сен! Ортаға Астананы орнатқаның – Ғасырдың оқиғасы біле-білсең!

Мәңгілік ел тақырыбының аясы өте кең. Себебі, кейбір адамдар осы сұрақты көптеп қойып жатты. Мен айтар ем, жырлай білген адамға мәңгілік ел ұғымының тарихы, тағдыры мен болашағы да осы ұғыммен байланысқан. Астананың астарында ел тәуелсіздігі жатыр. Болашақта «Мәңгілік ел – ұлт мұраты» тақырыбымен мүшәйраға қатысқан үздік шығармаларды кітап етіп басу жоспарда тұр. Біздің бүгінгі жырымыз ертеңгі күні тарих болып қалады. Түсіне білген адамға мүшәйра тарихты жырмен сусындатып, жырлай алды.

– Ұлттық рухты жырлайтын қазіргі заманның ақындары сіздіңше қандай болуы керек немесе олар кімдер?

бастады. Ұлттық рухты көтеретін шығармалар туындап жатты.

Тәуелсіздікке қол жеткізгенімізге қуана алсақ та, сол кездегі аласапыран уақытта ақындардың біршамасы абдырап қалды. Жасыратыны жоқ, арамызда қазір билікке қарсы өлеңдер жазып, артық ауыз сөз айтып жүргендер баршылық. Социалистік көзқараспен өмір сүріп, тәуелсіздікті ажырата білмегендіктің салдарынан ғана осындай ой туындайды деп ойлаймын. Қазіргі қазақ зиялылары қоғамның шындығымен неге күреспейді, халықтың жағдайын неге ойламайды деген теріс пікірді айтып жатады. Сонда біз кіммен күресуіміз керек? Ата-бабамыз сан мыңдаған жылдар аңсаған тәуелсіздігімізге қарсы шығуымыз керек пе екен? Бұрынғының ақындары азаттық үшін, ел мәртебесі тәуелсіздік үшін күрескен болатын. Бақытымызға әзер бұйырған тәуелсіздігімізді таптап, өзімізбен өзіміз алыса алмаймыз ғой. Ал, билікке айтылар сын бөлек болғаны жөн. Оны ел тәуелсіздігімен шатастырудың қажеті шамалы. Саяси сауатсыздықтың кесірі бұл.

Қазіргі жас ақындардың біразы жылауық өлеңдерді жазатыны рас. Оны мойындауымыз керек. Тұрмыстық қиыншылыққа төзе алмай, шыдамсыздыққа жол бергендерден шынайы ақын шығуы екіталай. Әдебиет мәселесіне күрделі, оған өткір сынмен қараған абзал. Елбасының саясатын ақырын жүріп, анық басып, қолдай білейік. Ең бастысы – ел арандатылмасын. Мына кең дүниенің барлығына шүкіршілік айтып, сабырлық таныта білсек, тәуелсіздігіміз мәңгі жасамақ!

– Иә. Себебі, тәуелсіздікті, елдікті, бағымызға орай келген заманға сай елбасының ұлы идеясын жырлайтын болашақ біздің жастарымыз.

Астананың рөлі, елбасының рөлі адам айтқысыз ерлік. Басымыздағы Астананың рөлі, елбасының рөлі адам айтқысыз ерлік. Басымыздағы Астананың рөлі, елбасының рөлі адам айтқысыз ерлік. Басымыздағы Астананың рөлі, елбасының рөлі адам айтқысыз ерлік.

– Ұлттық рухты жырлайтын заманның ақындары қай кезде де қазақ халқының арасынан шығып отырды. Тарихта белгілі болғандай бір кездері қоғамның шындығын жырлағандардың жолдарын бөгеп, жырлауға шектеу қойылды. Ана тілі туралы жырлаудың өзі қауіпті еді. Елуінші жылдардан бері қарай тек поэзияның беті қарай

– *Қоғамымызда қазақ зиялыларына күйе жағып, мін тағатындар көбейіп кетті. Бұған не дейсіз?*

– Бұл рас. Зиялы қауым өкілдерін қызыл көзді қылып көрсетіп жүрген өзіміз. Көкірегі ояу қоғамның беделді азаматтары бұл жағдайды жақсы түсініп отыр. Қоғамның кемшілігіне көз жұмып қарап жатқан олар жоқ. Сол кемшілікті түзету үшін, бір нәрсе жасау міндет емес. Жақсылығыңды асырып, жамандығыңды жасыратын мына заманда бір-бірімізге күйе жаға беруден ештеңе шыға қоймас дегім келеді. Қазаққа қазақ жаны ашығанда ғана, елдік, егемендік, татулық сақталынады. Халық пен зиялының арасында алтын көпір болу керек сияқты. Зиялы қауым азаматтық, парасаттық биікте жүріп-ақ, өз ісін тындыра алады. Елбасы айтып өткендей, орынсыз балағаттағанды қойғанымыз дұрыс. Айтылар ой мемлекеттік мүддеге сай келіп, азаматтық биікке жетелесін.

– *«Мәңгілік ел» ұғымын қалай түсіндірсек болады?*

– Мәңгілік ел деген сөз қазақтың қарапайым сөзі ғой. Кей азаматтардың бұл ұғымға шоши қарап, саяси сипат беріп жүргендері бар. Қазақта «Мың жаса!» деген сөзі мәңгі жаса деген ұғыммен байланысып жатыр. Мәңгілік ел болмасақ, осы күнге жетпеген болар едік. Жер бетінде қанша ұлт, қаншама ел жойылып кетті. Тәуелсіздігімізді қолға алып, Астанамызды салып алғанымыздың өзі біздің мәңгілік ел болғанымыздың нышаны.

Бас жүлде иегері – Арман Шеризат

– *Мемлекетті Қазақ еліне айналдыруға байланысты талқыға түсіп жатқаны тағы бар емес пе?*

– Мемлекет атауын Қазақ елі деп алу өте керек, қажет деп санаймын. Ел деген ұғымның өзі мемлекет дегенге саяды. Қазақстан дегенде «стан» сөзі көне грек тілінен аударғанда «республика» деген мағынаны береді. Сонда Қазақ Республикасы Республикасы деп екі рет қайталанбайтын шығар. Мағыналық жағынан ғана емес, стилистика жағынан да дұрыс емес. Сол себептен не Қазақ Республикасы, не Қазақ елі болуы керек.

– *Сұхбатыңызға рахмет!*

Бірінші орын иегері – Ақсүйрік Ізмұқанова

P.S. Қазақ елінің ұлттық идеясы – Мәңгілік ел екенін елбасы өз сөзінде айтып өткен болатын. Бұл ұғымның санамызға кіргеніне көп бола қоймағанымен, өмірлік қолданысқа ие болғалы қашан! Тәуелсіз елімізді нығайта түсетін де осы бір киелі ұғым болса керек, біздіңше. Олай болса, сіз бен біздің қуатымыз, еліміздің көне тарихы мен бүгінін жалғастыратын алтын көпіріміз осы «Мәңгілік ел» идеясы болғай! Мәңгілік ел болу халқымыздың маңдайына біткен бағы да.

Сұхбаттасқан
Әсем САҒИҚЫЗЫ

МЕМЛЕКЕТТІК ТУДЫ КӨТЕРУ

Отанды қорғау бүгінгі жастың қолында. Осы мақсатта өткізілген жиын барысында Елбасы Н.Ә.Назарбаев өзі қатысып, мемлекеттік туды көтеру салтанатты рәсімін өткізді. Жылдағы дәстүрінен жаңылмаған шара Астана күнін бастауға шақырады. Оның ең қажетті де көрнекі тұсы Елбасы, Қарулы Күштерінің Жоғарғы Бас Қолбасшысы ретінде қауіпсіздіктің қорғаны болған әскери сала мамандарына офицерлік иық белгілерін табыстау болатын.

Осыдан 4 жыл бұрын дәл осы белгіні иемдеп 45 азамат қазір Қазақстанның түкпір-түкпірінде әскери қызметтерін абыроймен атқарып жүр. Бұл қатар тағы да жаңа құраммен толықты. Яғни, радиоэлектроника мен байланыс әскери инженерлік институты және Қорғаныс министрлігінің құрлық әскери институты сынды өзге де жоғары оқу орындарының 12 үздік түлектері бар.

Елбасының өз сөзінде сан мәрте қайталағандай көк аспанымызды желбіреген көк туымыз, мерейімізді үстем етіп, рухымызды асқақтатыны анық. Ол Қазақстандай байтақ елді армандар қаласына асықтыратын еңселі елордамыз ару Астанамыз.

«Тәуелсіздігіміздің тірегі, еліміздің жүрегі Астанамызға биыл 16 жыл толады. Осындай тарихтағы қас қағым уақытта зор жетістіктерге жеттік. Болашақты бағдарлап, Есілдің бойында ел қондырған еңбегіміз ақталды. Астана татулық пен тұрақтылықтың құтты ордасына айналды. Қазір елорда Еуразия кеңістігіндегі интеграциялық үрдістің бесігі болып отыр. Бұл ел тарихына, елорда жылнамасына жазылатын белгілі оқиға. Елорда мерекесі қарсаңында мемлекеттік туымызды көтеру рәсімі біз үшін осындай табыстың бірі. Бүгінгі салтанатты шара Астанамыздың өзіндік төл дәстүрі ретінде қалыптасып, жыл сайын өткізіледі», – деді Нұрсұлтан Назарбаев.

Президент атап өткендей, көкте желбіреген көк байрағымыз мерейімізді асырып, рухымызды биіктетін киелі рәмізіміз болып саналады. Ал Қазақстанды кемел болашаққа бастаған Астана біздің қастерлі бойтұмарымыз.

«Әр уақытта Ту елдің қолына ұстайтын қарулы күштердің бағалайтын елдіктің рәмізі болып саналады. Сондықтан жас курсанттарға осы жерде алғашқы әскери шен тапсыру символының мәні өте зор. Қасиетті атамекеннің төріне тігілген мемлекеттік ту алдында офицер атану ерекше құрмет, себебі әскери қызмет мемлекеттік қызметтің ең шыңы болып саналады. Елді қорғау өзіңнің ата-анаңды қорғау, отбасыңды қорғау, бала-шағаңды қорғаумен бірдей. Сіздерді мемлекет оқытып, осындай дәрежеге жеткізіп, сардар офицер қылып, шен беруге жеткізіп отыр. Бұл жүректеріңізге мақтаныш сезімін ұялататын айырықша жауапкершілік жүктейді деп санаймын», – деп толықтырды Мемлекет басшысы.

Еліміздің Қарулы күштерінің Жоғары Бас қолбасшысы Нұрсұлтан Назарбаев алғаш рет офицерлік шендерді 2008 жылы табыстаған болатын. Қазіргі уақытта 45 офицер еліміздің түкпір-түкпірінде әскери бөлімшелерде өзінің міндетін атқаруда.

Гүлжәмилә ЗАЙЫРОВА

«АСТАНА ОПЕРА»

- мечты сбываются

Легендарный театр «Ла Скала» впервые приехал на гастроли в «Астану Опера».

полтора года назад. И все, о чем мы мечтали, сбылось, – на эмоциональном подъеме поделился радостной новостью на пресс-конференции перед началом выступления миланского театра директор «Астаны Опера» Толеген Мухамеджанов.

А затем дал возможность сказать ответное слово высокой гостье – потрясающе обаятельной даме Марии Ди Фреда, генеральному директору театра «Ла Скала».

Свой спич она начала с того, что миланский храм культуры очень много путешествует по миру с гастрольями. И к настоящему времени «Ла скала» тесно контактирует с самыми известными театрами планеты. Поэтому нет ничего удивительного в том, что теперь он посетил молодую столицу Казахстана.

– Международное сотрудничество у нашего театра заложено генетически, – с улыбкой говорит Мария Ди Фреда. – Мы много гастролируем по миру.

Также она рассказала, в свой первый гастрольный тур «Ла Скала» отправился в Париж. Это случилось сто лет спустя со дня основания театра, в 1878 году.

– До настоящего времени наш театр побывал с гастрольными турами в 38 государствах мира, Казахстан – 39 страна по счету. Что до нашего сотрудничества с молодым театром «Астана Опера», оно началось около двух лет назад и, очень надеемся, что оно будет продолжаться, – говорит Мария Ди Фреда.

После Астаны этот театр отправится в гастрольный тур в Японию. Также руководитель «Ла Скала» напомнила, что в столичном театре этот театра уже поставил один спектакль – это оригинальная постановка оперы «Тоска». Впереди – новые премьеры, и, судя по всему, не одна.

Такую уверенность вселяет тот факт, что под занавес это встречи прямо на сцене Камерного зала, где она проходила, состоялось торжественное подписание меморандумов о сотрудничестве между театрами «Астана Опера», «Ла Скала» и старейшим театром Неаполя «Сан Карло».

Также порадовала Мария Ди Фреда новостью о том, «Астана Опера» и «Ла Скала» дают старт новому образовательному проекту с Академией миланского театра.

А теперь давайте от административных вопросов перейдем к творческой части сотрудничества двух театров.

И здесь надо сказать, что в восторге от театра «Астана Опера» были все зарубежные гости, что присутствовали на этой исторической встрече, равно как и художественный руководитель балетной труппы «Ла Скала» Махар Вазиев.

Мэтр совершенно искренне признался, что восхищен новым столичным театром.

– Еще до приезда в Астану я был слышан, что новый театр «Астана Опера» очень красивый, поистине уникальный. Но даже не предполагал, что он настолько великолепен. Когда все увидел своими глазами, был просто ошеломлен этим театром! Это просто потрясающе! – с нескрываемым восторгом сказал Махар Вазиев.

Королевский подарок получили столичные поклонники высокого искусства и гости Астаны, кому посчастливилось накануне Дня столицы посетить этот удивительный город.

Грандиозным и поистине знаковым событием в культурной жизни не только Астаны, но и всего Казахстана стали первые гастроли всемирно известного миланского театра «Ла Скала».

Для выступления его талантливых и просто удивительных по обаянию и профессиональному мастерству артистов были любезно предоставлены сценические подмостки молодого театра оперы и балета «Астана Опера».

Открывал гастроли балет Л. Минкуса «Дон Кихота» в одной из самых сложных, как утверждают профессионалы, версий – Рудольфа Нуреева.

Все же во время гастрольного тура «Ла Скала» было дано 5 постановок. И, забегаю вперед, можно сказать, что все они прошли при полном аншлаге. Впрочем, иного здесь никто и не ожидал.

– Сегодня в нашем театре историческое событие – начинаются первые гастроли легендарного театра «Ла Скала». Их мы так долго ждали, основательно готовились к ним. А предыстория этого сотрудничества началась

Но не только здание и техническое наполнение этого театра произвело столь сильное впечатление на мэтра Вазиева. Весьма лестно он отозвался и о балетной группе «Астаны Опера», с которой успел познакомиться накануне на одной из репетиций.

– Просто шикарная труппа! И по корпусу артистов, и по пластике рук... Молодцы! Великолепная техника! Во всем чувствуется классическая школа, – восхищенно говорит Вазиев.

Мастерство столичных артистов он оценил очень высоко. И при этом высказал аксиому: – Если ты не танцуешь классику хорошо, то она превращается в карикатуру.

По его мнению, в балетной труппе «Астаны Опера» с этим все в полном порядке: на высоком профессиональном уровне исполняются классические постановки. И это просто великолепно. Все это позволяет надеяться, что у театра большое будущее.

Однако художественный руководитель «Ла Скала» убежден, что в театре главную позицию занимают, как принято считать, вовсе не актеры, а их педагоги.

– У театра, где работают талантливые педагоги, большое будущее, – высказал свое мнение Махар Вазиев.

Также мэтр из Милана рассказал о премьерном спектакле «Дон Кихот». Для актеров танцевать этот балет в версии Рудольфа Нуреева очень сложно в физическом плане. Он это назвал настоящим вызовом.

И посвятил в профессиональные тонкости работы артистов балета. По словам Вазиева, в «Дон Кихоте» им приходится делать многократные вращения корпуса то вправо, то влево. И, конечно, они делают это блестяще. Но чего это им стоит, зритель даже не догадывается.

– Очень сложные партии. Зритель это заметить не может, насколько это сложно в физическом плане. При этом в балете очень много мелкой техники, – поясняет худрук «Ла Скала».

Многие слышаны, что за великолепными балетными партиями, которые зритель видит на сцене, стоит огромный, если не сказать, титанический труд.

И при этом, что приятно удивляет и поражает, им это нравится. Выбирая эту профессию, артисты посвящают ей свою жизнь, отдавая себя полностью во власть искусства. Так случилось и на балете «Дон Кихот».

Обаятельная Николетта Манни, ведущая солистка «Ла Скала», исполнительница одной из главных партий в «Дон Кихоте» не стала скрывать, что с нетерпением ждет вечера, когда может выйти на сцену и порадовать зрителя своим танцем. А ее восхитительный партнер по сцене Антонио Сутера улыбался Николетте, давая понять, что он тоже не может дождаться премьеры.

Настроение артистов понять нетрудно. Они подвижны

не только желанием показать все грани своего таланта столичному зрителю, но и порадовать его в ответ на такой теплый прием, который был оказан труппе «Ла Скала» в «Астане Опера».

– На репетицию кулисы нам принесли еду, горячие обеды. Было очень приятно, если не сказать больше. Это нас очень тронуло! Дорогого стоит то внимание и забота, которые к нам проявили сотрудники «Астаны Опера», – говорит Махар Вазиев.

И еще он отметил, что, несмотря на свою молодость, ведь столичный театр только начинается, здесь уже успели создать настоящую театральную атмосферу, без которой ни один театр не может существовать.

И повода усомниться в этом не дают неизменные аншлаги на постановках в «Астане Опера». Действительно театр дал успешный старт и продолжает развиваться стремительно.

Но вернемся к премьеру балета «Дон Кихот» в исполнении театральной труппы «Ла Скала». Этот спектакль увидели более 6 тысяч поклонников высокого искусства. А главным гостем премьеры стал Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев.

Потрясающее впечатление произвели артисты «Ла Скала» не только на зрительскую аудиторию, но и на профессионалов этого вида искусства. Так, художественный руководитель балета «Астана Опера» Турсынбек Нуркалиев не стал скрывать, что «в балетной труппе театра «Ла Скала» прекрасно поставлен кордебалет, который отличается выверенными движениями, синхронностью.

– Прекрасно проявили себя на сцене артисты. Были очень живыми, демонстрировали мастерскую игру, – оценил выступление миланской труппы Турсынбек Нуркалиев.

Великолепно звучал симфонический оркестр «Астаны Опера» под управлением дирижера Марчелло Спакаротелла.

Настоящий восторг публики вызвали также сценические декорации и костюмы постановки «Ла Скала». Над декорациями трудился Рафаэльдель Савио, а над костюмами – Анна Анни. И, конечно же, сама игра актеров, их высокое профессиональное мастерство было выше всяких похвал.

Однако артисты Астаны также поразили гостей из Милана своей великолепной техникой исполнения балетных партий. Махар Вазиев, повторимся, дал высокую оценку столичному балету. И особенно выделил двух талантливых артистов – Айгерим Бекетаеву и Еркина Рахматоллаева.

Мэтр пригласил их выступить на сцене «Ла Скала» в двух гала-концертах. Они намечены 30-31 октября в рамках Ехро-2015 в Милане. Артисты покажут па-де-де из третьего акта «Лебединого озера» и па-де-де из балета «Спящая красавица».

Помимо этого во время гастролей миланского театра обсуждалась возможность поездки театра «Астана Опера» с ответными гастролями в «Ла Скала». Это также предполагается условиями подписанного меморандума о сотрудничестве, о котором мы упоминали выше.

А зрителей ждут новые встречи с прекрасным. Уже этой осенью в планах театров «Ла Скала» и «Астана Опера» поставить оперу Дж. Верди «Аида» (режиссер-постановщик Франко Дзеффирелли, Италия).

И теперь все это время поклонники высокого искусства будут жить в ожидании новых встреч в «Астане Опера». Ведь все здесь только начинается.

Татьяна КАЗАНЦЕВА

ӘЛЕМ - СҰЛУЛЫҚТЫҢ ЖАРШЫСЫ

Елорданың туған күніне орай «Astana Ballet» хореографиялық ұжымының «Әлем» атты бір актілі балеті сахна көрермендеріне жол тартқан болатын. Аталмыш қойылымның қоюшы хореографы – Ресейдің белгілі балетмейстері Никита Дмитриевский. Оның ұзақ күндерге созылған жұмыстарының нәтижесінде жанның тууы, аспаннан жер бетіндегі өмірге дейін тар жол, тайғақ кешіп өткен жолы туралы әсерлі, сұлу оқиғасы баяндалады.

Қойылымда басынан аяғынан дейін қазақ елінің түркі дәуірінен бері келе жатқан бай мұрасы балеттің сюжетіне негіз бола алды. Халықтың салт-дәстүрі кең түрде суреттелген. «Astana Ballet» хореографиялық ұжымының репертуарындағы тың туындылардың біріне айналып отырған «Әлем» атты балеттің бейнелік тұжырымын Ресейдің мультимедия саласындағы жетекші мамандарының бірі Леонид Басин, ал әуенін этно-композиторы Болат Ғафаров жазған. Қазақстандық белгілі ақын, сценарийші Бақыт Қайырбеков либереттосын жазып шыққан болатын.

«Astana Ballet» хореографиялық ұжымы Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың ұсынысымен ашылып, 2012 жылы құрылған болатын. Театрда халықтық және замануи хореографияның классикалық дәстүрі көрініс тапқан. Мекеменің атқарушы директоры Валерий Күзембаевтың айтуынша, тынымсыз еңбектің арқасында идеялардың жүзеге асырылып, бидегі өз мәнерін енгізе алатын хореографты іздеу ұзаққа созылған. Ақылдаса келе, ең талантты балетмейстерлердің ішінен мәскеулік хореограф Никита Дмитриевский таңдап алынған. Одан әрі балет жайындағы ойын жалғастыра келе, ол былай деді:

– Біздің жаңа ғасыр өткен өмірін ұмытпасын деген ниетте бұл балеттің мазмұнын қазіргі заман тілімен жеткізуге тырыстық. Сол себептен, біздің түсінігіміз бойынша ұлттық сал-дәстүрлеріміз бен мәдени құндылықтарымызды баяндай білдік. Мәдени мұра ізін жалғастыртыруда еңбек ету басты тапсырмаларымыздың бірі болатын. Өмірде де, өнерде де айтқызырмай-ақ белгілі бір құбылысты көрсету арқылы әркімнің өз түсінігінше қабылдайтынын растай аламын. Халықтың мәдени мұрасын балеттің сюжетінде келтіргеніміз де сондықтан. Дайындалған бағдарламалардың нәтижесінде біз соны көрсете

*Ресейдің белгілі балетмейстері –
Никита Дмитриевский*

алдық деп ойлаймын. Ал, балеттегі сюжет тура мағынада берілмейді. Мұнда әркім өзінше қабылдап, өзінше түсінеді.

Ал хореограф Никита Дмитриевский де спектакль жайында өз ойын білдірді.

– Өздеріңіз байқағандай спектакльде таңдаулы жанның үш биігі бар. Ол, біріншісі – Әлем сұлулығы, екіншісі – Жанның ақ тұсы, үшіншісі – Жанның қара тұсы. Балетте шынайы эмоционалды музыка қойылды. Яғни, қазақ менталитетінен хабардар беретін әуен композитор Болат Ғафаровтың жазған шығармашылығында көрініс тапты. Меніңше, балеттің қазақ мәдениетімен тоғысқан жері осы. Егер өмірде жаңадан бір нәрсе туып жатса, ол әрине шынайылық. Болашақта бұл спектакльді Санкт-Петербург қаласында көрсету жоспарланып отыр.

Ал Н.Дмитриевский сөз арасында «Astana Ballet» әртістерінің кәсіби дайындығына риза болғанын жасырмайтын да айтып өтті. «Бұл ұжыммен жұмыс істеу – мен үшін үлкен мәртебе. Барлық балериналар тартымды және іске ынташынтасымен кіріседі, материалды үйреніп алмайынша кейін шегінбейді. Маған бұл жұмыста ұсынған материалымды әртістер қалай қабылдай алғандығы, көркемдік басшылық қандай пікірде екендігі маңызды. Көптеп-көлемдеп істейтін ұжымдық жұмыс болғандықтан, біздер бір-біріміздің пікірімізге құлақ асамыз» деп ағынан жарылды ресейлік балетмейстер.

Әулиенің рөлін сомдаған Риза Қанатқызынан бір актілі балеттің айырмашылығын қаншалықты сезінгені жөнінде сұрақ қойғанмызда:

– Осы уақытқа дейін, халық биін, классикалық билермен көрермендерімізді қуантқан болатынбыз. Бұл жолы қазіргі заманғы стилге сай би өнерін көрсеттік. Қойылым түрік халқының әңгімесінің желісінде сахналанып отыр. Бұл балетке күндіз-түні дайындалумен жүрдік, - деді ол.

Әлем сұлулығын баяндаған келесі бір басты кейіпкеріміз Назерке Ахмет болды.

– Өз-өзін іздеген кейіпкер ретінде сахнаға шықтым. Менің кейіпкерім тек өзін іздеп қана қоймай, өмірдің жаман жақтарымен күресіп жүрген жанның бірімін. Соңында сынақтардан сүрінбей, образын іздеп тапқан жан – Әлем сұлулығы өзінің атын бәрібір іздеп табады.

Астананың мерекесі қарсаңында тұсауы кесілген «Әлем» атты бір актілі балеттің хореографиясы өзекті. Әлемдік үрдістер мен қазақ би мәдениетінің дәстүрлі әуенінің нәзік, сезімталдығы сахнада көрініс тапты. Бұл орайда көршілес Ресейдің жетекші мамандарының бейнелік тұжырымында қазақ елі мәдениетінің ерекшелігін есепке алған.

Балеттің қысқаша мазмұны:

Ақ ене – Әулие Ана дүниеге әкелетін нәрестесін зұлымдықтан аман алып қалу үшін, жеті түрлі Тұмар қажет. Оларды әлемге келтіретін жеті қыз бала, оның соңғысы Ала жіп, ол бәрін бір арнаға тоғыстырады. Сосын барып, Ақ ене қасиетті рәсімді бастайды.

Ақ ене мен оның көмекшілері бір ғана Жанды, анығында оның үш биігін таңдайды. Сөйтіп, Жарқын жағы Көк түске, қарасы кара, ал Жанның нақ өзегі Алқызыл түске боялады. Бірақ, әуелі Жан – сынақтан өтеді. Пір әйелдердің алдына алғаш баратыны – Жанның жарқын жағы. Ол мінсіз сұлу, болғанымен, пір әйелдер оның қаншалықты мықты екенін, өміршендігін, әлемге қаншалықты ашық екенін анықтауы тиіс. Алғашқы сынақ – үрей. Пір әйелдер Көк сіңілісіне тап бергенімен, оны қорқыта алмайды.

Ұлы шайқас басталады. Ақ Ене мен Пір әйелдер зұлым шайтан Марту мен Хаос әскерімен шайқасып, бірде жеңіп, бірде жеңіліп жатады. Зұлымдық күштері жанның үш биіктен тұратынын біліп алып, оның қараңғы тұсын өзімен еліктіріп әкетеді... Шайқастың шарықтау шегі жеткен соң, жарқын күштер жеңіске жетеді. Дүниеге адам келіп, Ақ Ене оған ҚҰТ – құдіретті Дарын сыйлайды. Көз алдамазда жер бетіндегі уақытша кейпіне енген Жан тұр. Осы сынақтардан сүрінбей өткен жанның есімі – Әлем. Яғни, біздің Әлемнің, Ғаламның атымен бірдей.

Зылиха САЛИХ

ҮЙЕҢКІНІҢ ТҮБІНЕН, ҮЙІРІП АЛҒАН ҚОБЫЗЫМ

Қырық мың жылдық тарихы бар халқымыз үшін киелі аспап ретінде саналатын қобыздың шығу тарихы әріде жатыр. Таңғажайып сазды үні бар бұл аспап көнеден келе жатқандықтан оның адам тағдырына әсер беретін күші бар екендігі де анықталған. Әсіресе, адам бойындағы әлсіздік пен жағымсыз күштер осы бір аспап арқылы шығатын болған. Музыкалық аспаптың ғажайып сазды, бай тембірлі үні бар. Қобыз сөзі «қобыдан шыққан дыбыс» деген мағынаны береді. Скрипка аспабының атасы саналатын қобыздың арғы тегі садақтан шыққаны ғылыми түрде дәлелденіп отыр.

Қобызға ұқсас аспаптар көп жерлерде кездеседі. Мұндай аспаптар Орта Азия, Повольжья, Закавказья, Сібір халықтарында сақталған. Олардың аспаптарының атаулары басқа болғанымен, ойнау тәсілдері ұқсас және екі шекті болып келеді. Ал екі ішектің ұзын қылы керілген. Қобыздың даусын бірде құс даусына ұқсатса, кейде адам даусына да ұқсата береді. Мәселен, осы жөнінде атақты ғалымдардың бірі П. Паллас былай дейді: «Оның даусы аспаптың шегін аттың жалынан керілген қылдан тартылған еспе ысқышпен үйкелегенде аққудың үніне ұқсас дауыс шығады».

ҚОБЫЗ ЖАЙЛЫ АҢЫЗ

Көненің көзі ретінде саналатын киелі аспап мыңдаған жылдар бойы халқымыздың рузани қазынасы және ұлттық мұрасы іспеттес. Әу баста қобыз бақсының құралы деген пікір қалыптасқан. Осындай келіспеушіліктің салдарынан аспаптың заман көшіне ілесе алмай, ескінің қалдығы ретінде саналып келгені рас. Дәл осындай тұжырымдаманы қазақтың мың әнін жинаған Александр Затаевич айтқан болатын. Қобыз десек Қорқыттың атын бірге алатын қазақ оның алғаш рет қобызда күй ойнағанын білсе, ал аты аңызға айналған классикалық қобыздың хас шебері Ықылас Дүкенұлының қобыз ойнау өнерін өмірге қайта әкелгенін айтады. Ұлы ойшыл бабамыз Қорқыттың қобыз аспабын ойлап табуы жөнінде аңыз кеңінен тараған. Қорқыт жасынан өте ұғымтал, кез келген аспаптарда еркін ойнапты. Содан уақыт өте келе адам мен жануардың үнін, табиғаттағы құбылыстар мен дыбыстарды жеткізетін жаңа бір аспап жасағысы келген екен. Бір күні қарағай ағашын кесіп алып келеді де, ойлап отырып бір нәрсе жасағысы келеді. Көп күндер өткеннен кейін бір күні ұйықтап кетеді де, түс көреді. Түсіне періште кіріп, оған мынадай кеңес береді: «Қорқыт, жаққан қобызың 6 жасар нар атанның жілігіндей екен. Енді оған нар терісінен жасалған шанақ, ор текенің мүйізінен ойылған тиек, бесті айғырдың құйрығынан тартылған қыл ішек жетпей тұр. Осылар болса, аспабың сайрағалы тұр екен». Қорқыт ұйқысынан ояна салысымен, түсінде көрген нәрселердің бәрін жасағанда осындай қобыз пайда болыпты. Содан: